

Costa (Publications of eHumanista, University of California at Santa Barbara, USA 2011) i a l'italià per Cesàreo Calvo i Anna Giordano (Peter Lang, Alemanya/USA 2011).

En definitiva, els *Estudis* sobre el *Curial* que ressenyem representen, per tot el que acabem de dir, una aposta ferma per a actualitzar el panorama d'estudis fets sobre aquesta obra de la literatura catalana medieval, fruit d'uns contactes culturals intensos amb Itàlia. És un projecte ambiciós i innovador que, alhora que regenera els estudis sobre el *Curial*, ofereix les condicions per donar-lo a conèixer en el context internacional i que ocupe, així, el lloc que mereix com a obra mestra que és de la literatura universal.

JORDI ANTOLÍ
Universitat d'Alacant

Pere Molas, Eulàlia Duran i Josep Massot (directors), *Diccionari biogràfic de l'Acadèmia de Bones Lletres*, Barcelona, Reial Acadèmia de Bones Lletres / Fundació Noguera, 2012, 503 pp.

La Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona és una entitat tres vegades centenària, que travessa en els nostres dies un dels períodes més actius de la ja tan llarga existència. Precisament fruit d'aquesta efervescència actual és la confecció i edició d'aquest ambiciós *Diccionari biogràfic* de tots els seus acadèmics numeraris, els que són i els que han sigut.

Fundada l'any 1729 per iniciativa de Bernat de Boixadors, Comte de Peralada, amb voluntat de continuar la tasca de la desapareguda Acadèmia Desconfiada, de vida breu (activa de 1700 a 1703 i desapareguda arran del triomf de Felip V l'any 1714), i després d'haver passat per diferents denominacions, l'any 1752, gràcies a la contribució personal del seu president, Josep de Mora, Marquès de Llió, en va regularitzar el nom alhora que guanyava el reconeixement de reial, atorgat per Ferran VI. Quedava batejada definitivament com a Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. I rebia l'encàrrec de dedicar-se a la investigació de la història de Catalunya i fomentar l'educació de la joventut en la història, la filosofia i la literatura. Cal no oblidar que la ciutat de Barcelona aleshores s'havia quedat òrfena d'Universitat, desterrada a Cervera.

L'Acadèmia coetània està integrada per dues classes de membres: els numeraris, residents a Barcelona, i els corresponents, tant a l'Estat espanyol com a l'estranger. No cal dir que una bona part dels homes i dones de lletres barcelonins més destacats han ocupat i ocupen alguna de les 36 medalles oficials. També avui dia compta amb 85 acadèmics corresponents a l'Estat espanyol i 95 a l'estranger. Alguns dels noms són ben representatius de les Humanitats. Per centrar-nos en l'àmbit de la creació i dels estudis literaris i filològics actuals i passats podríem citar-ne uns pocs. Entre els representants de l'Estat espanyol podríem recordar: Emilio Alarcos Llorach, Joan Alcover, Antoni M. Alcover, Gabriel Alomar, Dámaso Alonso, Manuel Alvar, Jaume Balmes, Camilo José Cela Trulock, Miquel Costa i Llobera, Samuel Gili Gaya, Rafael Lapesa, Fernando Lázaro Carreter, Teodor Llorente i Olivares, Marcelino Menéndez y Pelayo, Ramón Menéndez Pidal, Gaspar Núñez de Arce, Vicent Venceslau Querol o Alonso Zamora Vicente. I entre els acadèmics de fora de l'Estat espanyol: Germà Colón i Doménech, Alan Deyermond, Frederic Mistral, Maurice Molho, Alfred Morel-Fatio, E. Allison Peers, Bernard Pottier, Bernhard Schädel, Cesare Segre, Mario Vargas Llosa o Walter von Wartburg.

Tota aquesta llarga i notable successió d'acadèmics, que ha constituït i constitueix la vida de l'Acadèmia, sobretot els numeraris, bé mereixia un estudi que els rescata de l'oblit, a ells i a la seua activitat acadèmica. Eduard Ripoll, president des de 1996 fins a la seua mort l'any 2006, va iniciar a tal fi el projecte de redacció d'un diccionari biogràfic. Aquest seria, tanmateix, realitzat per la nova junta encapçalada per Pere Molas. Es va nomenar un troica integrada per ell mateix i els dos acadèmics numeraris Eulàlia Duran i Josep Massot i Muntaner amb la missió de dur a bon port l'empresa.

El resultat en forma de llibre ha eixit al carrer aquest any 2012. És una obra col·lectiva en què han participat gairebé tots els membres, redactant fitxes biogràfiques, però alhora cohesionada i coherent gràcies a l'experiència i prestigi contrastats en tals empreses dels directors, que han revisat acuradament cada article. En la redacció han col·laborat dues expertes: Margalida Tomàs i Mireia Campabadal. La primera és una estudiosa reputada de la literatura catalana del segle XIX, que ha participat com a redactora en dos diccionaris de literatura catalana (el d'Edicions 62 de 1979, codirigit precisament per J. Massot i Muntaner i J. Molas, i el de l'Enciclopèdia Catalana de 2008, dirigit per A. Broch) i la segona és la millor coneixedora de l'Acadèmia durant el segle XVIII, gràcies a l'elaboració d'una tesi doctoral, dirigida justament per Eulàlia Duran, llegida l'any 2005 i publicada l'any següent amb el títol *La Reial Acadèmia de*

Bones Lletres de Barcelona en el segle XVIII. L'interès per la llengua i la literatura catalanes. Són elles les responsables de la redacció de la gran major part de les entrades.

El trio directiu hagué de prendre una primera decisió, pràcticament obligada: la restricció de l'entrada només dels acadèmics numeraris, inclosos els elegits que no han pres possessió, perquè en el cas dels acadèmics corresponents, a més a més de molt nombrosos, en molts casos «hauria estat difícil obtenir una informació adequada». Una segona decisió tant o més fonamental va ser establir que «l'objectiu del Diccionari és sobretot informar sobre la participació dels acadèmics en la vida corporativa, més que no repetir la informació que ja es pot trobar en altres diccionaris, generals o especialitzats». Vet ací una de les aportacions més lloables d'aquesta obra: la complementarietat dels diccionaris anteriors.

Vull dir la complementarietat informativa de l'activitat dels acadèmics al si de la institució. Uns fets que generalment, i raonablement, no han entrat en les fitxes biogràfiques d'uns altres diccionaris i que ara són a la disposició de l'estudiós, i del curiós, interessat. Les sorpreses que hom pot descobrir-hi no es limiten a l'exhumació d'unes activitats desconegudes en detall en determinats escriptors sinó que arriben fins i tot a la presentació en l'àmbit acadèmic d'uns autors desconeguts en els tres diccionaris de què disposem sobre literatura catalana: *Diccionari de Literatura Catalana* (directors Joaquim Molas i Josep Massot i Muntaner), Edicions 62, Barcelona 1979; *Nou Diccionari 62 de la Literatura Catalana* (director E. Bou), Edicions 62, Barcelona 2000, i *Diccionari de la Literatura Catalana* (director A. Broch), Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 2008. En alguns casos l'absència en tals repertoris és ben justificada tenint en compte que no van ser escriptors en llengua catalana, però en uns altres l'oblit potser mereixeria ser reconsiderat a la vista de l'activitat literària catalana testimoniada en les sessions de l'entitat.

Alguns acadèmics no apareixen en cap dels tres diccionaris, encara que aportaren obra escrita en català en una època de la nostra història en què el conreu escrit de la llengua no passava pel millor moment. Recordem, a tall de mostra noms com: Aleix Feliu de la Penya i d'Isern (s. XVIII) o Miquel Joan de Magarola i de Clariana (s. XVIII-XIX), ambdós amb fitxes redactades per Mireia Campabadal; Víctor Gebhart i Coll (s. XIX), Antoni de Lapeira i de Cardona (s. XVIII) o Rafael Llinars i de Magarola (s. XVIII- XIX), tots presentats per Margalida Tomàs.

D'uns altres membres, encara que sense aportació escrita en català a l'Acadèmia, i sense entrada als diccionaris de la literatura catalana, disposem ara d'informació siste-

matitzada sobre la seua activitat acadèmica. Una informació no gens menyspreable per a entendre plenament una època històrica en què l'estudi de la literatura catalana no pot prescindir de les activitats culturals d'ambició «nacional», encara que vehiculades en castellà. És el cas, per posar uns exemples, d'acadèmics com Antoni d'Abadal i Pou (s. XVIII), Francesc d'Escofet i de Roger (ss. XVIII- XIX), Bonaventura de Ferran i Valls (ss. XVIII- XIX), Joan de Fiveller i de Rubí (s. XVIII), Antoni de Giblé i de Viladomar (s. XVIII) o Josep Mercader, tots ells amb fitxes redactades per Mireia Campabadal; Narcís Foixà i de Miquel (ss. XVIII-XIX), Narcís Gay i Beya) o Fèlix Janer i Bertran (ss. XVIII- XIX), de fitxes assumides per Margalida Tomàs.

En tercer lloc, podem agrupar aquells membres incorporats ja als diccionaris literaris, però sense referències concretes a la seua activitat acadèmica o fins i tot sense al·lusió a la seua pertinença a l'entitat. Així, entre els primers podem esmentar Marià Aguiló i Fuster (s. XIX), fitxa redactada per Margalida Tomàs, de relació al·ludida en els tres diccionaris; Apel·les Mestres (ss. XIX- XX), fitxa redactada per Joaquim Molas, de relació advertida al *Diccionari* de l'Enciclopèdia Catalana; Joan Perucho (s. XX), fitxa redactada per Pere Gimferrer, i de relació indicada al mateix *Diccionari*; Josep Lluís Pons i Gallarza (s. XIX), fitxa redactada per Margalida Tomàs, i de relació igualment només tinguda en compte en aquest *Diccionari*; Frederic Rahola i Trèmols (ss. XVII- XIX), fitxa redactada per Pere Molas, i de relació advertida en els tres diccionaris. I entre els segons cal destacar exemples com ara el de Francesc Renart i Arús (ss. XVIII- XIX), fitxa redactada per Margalida Tomàs, de la pertinença del qual a l'Acadèmia no hi ha constància en els diccionaris (cal tenir en compte que aquest autor no ha sigut introduït al *Nou Diccionari* 62).

Un dels casos potser més singulars és el de Llorenç Riber, actor d'una ben estranya relació amb l'Acadèmia, com mostra Josep Massot i Muntaner. Primer en va ser nomenat numerari l'any 1918, però en no prendre possessió va ser substituït per Francesc Matheu l'any 1922. Tanmateix 30 anys després, el 1948, va tornar a ser elegit, ara com a acadèmic corresponent a Madrid. Un altre cas ben interessant, segons ens recorda Margalida Tomàs, és el protagonitzat per Joan Maragall, nomenat acadèmic numerari l'any 1983, però substituït per Joaquim Botet i Sisó l'any 1908 davant la seua no presa de possessió.

Aquest *Diccionari biogràfic de l'Acadèmia de Bones Lletres* ens regala dues contribucions fonamentals: rescatar de l'oblit els itineraris professionals i acadèmics dels intel·lectuals que han fet possible l'existència de l'entitat i posar a l'abast dels interessats una

informació sistematitzada, detallada i solvent, que complementa de manera oportuna els altres repertoris biogràfics a l'abast. Cal remarcar que no es tracta, com ocorre de vegades, d'una obra concebuda propagandísticament per a l'ostentació pública dels mèrits de l'entitat, sinó d'una aposta per una aportació científica d'innegable vàlua, garantida pel bon treball de directors i redactors.

VICENT SIMBOR ROIG
Universitat de València

Estela Pérez Bosch, *Los poetas valencianos del Cancionero general (Valencia, 1511 y 1514)*, València, Institució Alfons el Magnànim / Diputació de València, 2011. 671 pp.

L'any 2008 va aparèixer publicat el volum *Los valencianos del Cancionero general. Estudio de sus poesías* (Publicacions de la Universitat de València) per Estela Pérez Bosch, en què l'estudiosa ens ofería un estudi literari detallat de la poesia d'autor valencià publicada al *Cancionero general* d'Hernando del Castillo (*editio princeps*, 1511). Ara, amb l'aparició de *Los poetas valencianos del Cancionero general (Valencia, 1511 y 1514)*, Pérez Bosch completa l'estudi de la poesia d'autor valencià en aquesta antologia dels inicis del cinc-cents i ens ofereix una edició de tota la poesia valenciana que s'hi conté. El treball de Pérez Bosch se suma a altres estudis més generals sobre l'obra de Castillo, com la també força recent edició completa de la compilació, en 5 volums, del *Cancionero*, a càrrec de Joaquim González Cuenca (Madrid, Castalia, 2004), o l'*Estudio biográfico sobre los poetas del Cancionero general* d'Óscar Perea Rodríguez (Madrid, CSIC. Anejos de la Revista de Filología Española, 2007) de la qual l'estudiosa valenciana s'ha valgut per documentar els autors motiu del seu interès.

El volum s'estructura en una breu presentació i vuit capítols d'extensió desigual. La introducció permet al lector situar-se en el context general de l'obra, i conèixer-ne els criteris d'edició. Segueixen els dos apartats que conformen el nucli central del volum: els textos i biografia dels autors editats i, finalment, l'estudi literari de les composicions. Tanquen l'estudi un índex general de primers versos i d'autors i uns rics i utilíssims apèndixs: sobre fonts i testimonis, mètrica, a propòsit de les edicions modernes del *Cancionero general*, i dues taules que recullen les composicions publicades el 1511 i que no es tornaren a imprimir, per una banda, i els poemes incorporats a l'edició de 1514, per una altra.